

moeras, er loopt een beekje van een rotsheuvel van hardsteen naar de vijver. Op de hardstenen heuvel zijn veel alpenplanten uitgezet. Verder is er bos en heide. Speurwerk leverde de volgende landslakkensoorten op: *Discus rotundatus*, Genaveld tonnetje *Lauria cylindrica* (Da Costa, 1778), *Oxychilus draparnaudi*, Duintolletje *Paralaoma servilis* (Shuttleworth, 1852), *Trochulus hispidus*, *Vallonia costata* en Dwerg-korfslak *Vertigo pygmaea* (Draparnaud, 1801). *Lauria cylindracea* was al eerder verzameld van deze botanische tuin (van der Velde, 1991). In de vijver en het moeras werden gevonden: Geronde schijfhoren *Anisus leucostoma* (Millet, 1813), Riempje *Bathyomphalus contortus* (Linnaeus, 1758), *Pisidium* sp., *Planorbis carinatus* en Moeraspoelslak *Stagnicola palustris* (Müller, 1774) sensu stricto.

De heemtuin te Malden valt in hok 46-12-33. Het bosje aan de Driehuizerweg te Nijmegen valt half in hok 46-12-14 en half in 40-52-54, de Botanische tuin (Brakkestein) te Nijmegen valt in hok 40-52-54.

Literatuur

ANONYMUS (zonder jaartal): En dat allemaal samen in de Heemtuin Malden. Een verslag van de inventarisatie 2005-2007.

VELDE, G. VAN DER (1991): *Lauria cylindracea* (Da Costa, 1778) in de Botanische tuin te Nijmegen. – Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging 261: 864.

VOGELBESCHERMING NEDERLAND & VOFF (2007): Topografische inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland. – Zeist (Vogelbescherming Nederland): 185 pp.

Adressen van de auteurs:

¹ Radboud Universiteit Nijmegen,
Instituut voor Water en Wetland Research,
Heyendaalseweg 135, 6525 AJ Nijmegen.
g.vandervelde@science.ru.nl/ NCB Naturalis Leiden.

² Delta 68, 8224 EP Lelystad.
natura-parva@planet.nl

³ Oostrandpark 30, 8212 AP Lelystad.
vaate@waterfauna.nl

⁴ Van der Helstlaan 19, 3723 EV Biltoven.
sylvia25@versatel.nl

⁵ Tarweakker 65, 2723 TB Zoetermeer.
peurs040@planet.nl

Vondst van een lichte aardslak *Limacus flavus* (Linnaeus, 1758) in Boxtel; een zeldzame naaktslak of een algemene nachtbraker?

C.J.P.J. (Kees) Margry

Abstract.– In May 2011 a yellow slug *Limacus flavus* has been found in the village Boxtel in the province of Noord-Brabant. Because of the nocturnal lifestyle of this species, the question is raised whether this slug is more common than records in literature suggest. Nowadays, 107 species of aquatic and terrestrial molluscs have now been found in Het Groene Woud (the area between the cities 's-Hertogenbosch, Tilburg and Eindhoven).

Op 12 mei 2011 werd onder een plantenbak in de achtertuin een lichte aardslak *Limacus flavus* (Linnaeus, 1758) gevonden (Fig. 1). Door de overheersend gele kleur leek de determinatie geen probleem. Alleen de kleur van de tentakels veroorzaakte enige twijfel. Die moesten toch staalblauw zijn? Er blijkt vaker te worden geworsteld met deze kleur. In verschillende

Fig. 1. *Limacus flavus* uit Boxtel

bronnen worden de tentakels omschreven als 'pale cold bleu' (Quick, 1949), donker met blauwe weerschijn (Schouten, 1961), staalblauw (Visser, 1968), blauwachtig (Bondesen, 1981), 'stahlblau' bij de toelichting op plaat 13 en 'schwach blau' bij de omschrijving van het dier (Kerney *et al.*, 1983), blauwgrijs (Pfleger & Chatfield, 1988), grijs (Wiktor, 2001), groenig grijs (de Bruyne & Neckheim, 2001), groenblauw (de Bruyne *et al.*, 2003) en blauwgroen (Neckheim, 2009). Het Boxtelse exemplaar past met licht grijsblauw volledig in deze variatie. Het dier was ongeveer 4 cm lang en dus nog jong. De gele kleur kwam van groepjes geelgekleurde tuberkels die

samen zorgden voor gele vlekken op een grijzige achtergrond. Een wit papiertje kleurde geel van het slijm op de rug. De voetzool was cremekleurig tot wit.

De lichte aardslak is een niet-inheemse soort die door menselijk toedoen is verspreid. De soort komt oorspronkelijk van West-Azië, Noord-Afrika en het Middellandse Zeegebied. In West-Europa is het een echte cultuurvolger die voornamelijk aangetroffen wordt in de bebouwde omgeving en bekend staat als een bewoner van vochtige kelders en kruipruimtes van vooral oude huizen (van Benthem Jutting, 1933; Meeuse & Hubert, 1949; Schouten, 1949; Mörzer Bruijns *et al.*, 1959; Schouten, 1961; Visser, 1974; Kerney *et al.*, 1983; Gittenberger *et al.*, 1984; Fechter & Falkner, 1990; Mienis, 2001; 2004; 2010; de Bruyne & Neckheim, 2001; de Bruyne *et al.*, 2003; Neckheim, 2009). Niet voor niets worden ook namen als gele kelderslak en kelderaardslak gebruikt (de Bruyne *et al.*, 1994) en wordt de soort als de meest huiselijke van alle naaktslakken genoemd (Meeuse & Hubert, 1949; Schouten, 1961). In Duitsland heet deze *Limacus* de Bierschnegel, omdat het dier vaak bij het gemorste bier in bierkelders werd gevonden (Fechter & Falkner, 1990; de Bruyne & Neckheim, 2001). De slak is ook aangetroffen in kassen (Meeuse & Hubert, 1949).

Huizen in de betreffende wijk in Boxtel hebben vochtige kruipruimtes. Waarom dan nu pas een eerste vondst? Beschrijvingen wijzen op een nachtbraker, een slak die vooral 's

nachts actief is (Visser, 1968; Pflieger & Chatfield, 1988; de Bruyne *et al.*, 2003; van Damme-Jongsten & Sparrius, 2006) en onder andere om die reden zelden wordt waargenomen. Er zijn immers maar weinig malacologen, die 's nachts met een zaklamp op pad gaan. Toch blijven er kansen voor overdag. Neckheim (2009) trof gedurende zijn lunchpauze een kruipend exemplaar aan op een zonnige voorjaarsdag in april.

Van *L. flavus* zijn er nauwelijks waarnemingen in Noord-Brabant opgetekend. Van Benthem Jutting (1933) vermeldt negen vindplaatsen in Nederland waaronder 's-Hertogenbosch. Venmans (1953) beschrijft de vondst van meerdere exemplaren in Moergestel. Deze vermelding bedoelt Van Bruggen (1957) als hij Tilburg als vindplaats aanhaalt. Bij zijn inventarisatie in Noord-Brabant heeft Boesveld (2005; 2006) geen lichte aardlakken gevonden maar volgens eigen toelichting voor deze soort niet op de juiste plaatsen gezocht. Voor de rest van Nederland worden er onder andere vondsten beschreven uit Veere en Domburg (Meeuse, 1952), Yerseke (den Hartog & Sandee, 1962), het witte stadje Thorn (Mienis, 2001), Amsterdam (Schouten, 1949; de Bruyne & Neckheim, 2001; Neckheim, 2009) en de Waddeneilanden Texel, Terschelling en Ameland (Visser, 1968; 1974; Mienis, 2004; 2010; 2011). Uit het verspreidingskaartje in Gittenberger *et al.* (1984) is op te maken, dat er verspreid over heel Nederland nog meer exemplaren zijn aangetroffen.

Van Benthem Jutting (1933) en Janus (1960) geven aan, dat deze slak dikwijls in grote aantallen bijeen zit. Niesthoven (1970) heeft het bij schadelijke en lastige dieren maar over één slak: de kelderslak. Het blijft echter onduidelijk welke soort echt wordt bedoeld. Er wordt zonder wetenschappelijke naam een omschrijving gegeven van een bruinachtig dier, dat groente of ander plantaardig voedsel eet. Volgens Schouten (1961) eet *L. flavus* echter geen groene plantendelen. Visser (1974) noemt de soort zeldzaam maar niet bedreigd, Mienis (2011) vermeldt de soort als "nergens algemeen". Naar aanleiding van de geregistreerde vondsten zou deze naaktslak volgens De Bruyne *et al.* (2003) op de rode lijst moeten staan als 'zeer zeldzaam' en 'zeer sterk afgenomen'. Bij het opstellen van de Rode lijst hebben ze echter voor een trendbijstelling gekozen en wordt er uitgegaan van 'zeldzaam' en 'sterk afgenomen'. De afname zou vooral veroorzaakt worden door isolatie- en restauratiewerkzaamheden (de Bruyne & Neckheim, 2001; de Bruyne *et al.*, 2003). De soort zou echter helemaal niet zeldzaam zijn en op veel plaatsen in Nederland voorkomen (pers. med. Ton de Winter, Naturalis). Hij vindt ze in huis en komt deze soort regelmatig tegen in aangeboden monsters. Ook Neckheim (2009) veronderstelt, dat bij gericht zoeken de soort nog wel eens best minder zeldzaam zou kunnen zijn. Het project "Ogen op steeltjes" bevestigt dit beeld. Ook al klopte de determinatie niet van alle 200 meldingen, er konden onder andere aan de hand van foto's toch zo'n 104 meldingen worden bevestigd of aannemelijk worden gemaakt (van Damme-Jongsten & Sparrius, 2006). Het beeld uit de literatuur is dus waarschijnlijk vertekend. Alle reden om in en rond huizen en tuinen nog eens goed op deze lichte aardlak te letten. Nader onderzoek zou dan tevens meer licht kunnen werpen op

het voorkomen van de veelgelijkende *Limacus maculatus* (Kaleniczenko, 1851) [= *ecarinatus* (Boettger, 1881)] (onder andere in Kerney *et al.* (2003) opgenomen als *Limax (Limacus) pseudoflavus* Evans, 1978). Een inspectie van de eigen kruipruimte leverde geen naaktslakken op. En hoe dat in de toekomst zal zijn is onzeker. In Boxtel-Oost is de gemeente onlangs gestart met het aanleggen van een stelsel van vierenhalve kilometer drainagepijp om de problematiek van natte kruipruimtes op te lossen.

Door de vondst van de lichte aardlak zijn er nu 107 soorten land- en zoetwaterslakken en mossels bekend van Het Groene Woud, het gebied tussen 's-Hertogenbosch, Tilburg en Eindhoven.

Dankwoord

Dank aan Ton de Winter voor zijn informatie, het delen van ervaringen en zijn reactie op een eerdere versie van de tekst en aan mijn vrouw Ingrid voor het maken van de foto.

Literatuur

- BENTHEM JUTTING, T. van (1933): Fauna van Nederland. Aflevering VII. Mollusca (I), A. Gastropoda Prosobranchia et Pulmonata. – Leiden (SIJTHOFF): 387 pp.
- BOESVELD, A. (2005): Inventarisatie van de Landslakken van Noord-Brabant. – Leiden (Stichting European Invertebrate Survey – Nederland): 104 pp.
- BOESVELD, A. (2006): Inventarisatie van de Landslakken van Noord-Brabant (Mollusca: Gastropoda). – Nederlandse Faunistische Mededelingen, 24: 55-88.
- BONDESEN, P. (1981): Danske Landsnegle. – Natur og Museum, 20 (2): 1-32
- BRUGGEN, A.C. VAN (1957): New data on recent Dutch Mollusca, a critical compilation, 2. – Basteria, 21 (4/5): 74-82.
- BRUYNE, R.H. DE, R.A. BANK, J.P.H.M. ADEMA & F.A. PERK (1994): Nederlandse naamlijst van de weekdieren (Mollusca) van Nederland en België. – Oegstgeest (BACKHUYS): iv + 149 pp.
- BRUYNE, R.H. DE & C.M. NECKHEIM (2001): Van Nonnetje tot Tonnetje. De recente en fossiele weekdieren (slakken en schelpen) van Amsterdam. – Haarlem (SCHUYT & Co): 207 pp.
- BRUYNE, R.H. DE, H. WALLBRINK & A.W. GMELIG MEYLING (2003): Bedreigde en verdwenen land- en zoetwaterweekdieren in Nederland (Mollusca). – Leiden/Heemstede (European Invertebrate Survey – Nederland / Stichting ANEMOON): 88 pp.
- DAMME-JONGSTEN, M. VAN & L. SPARRIUS (2006): Takkenweer is prima slakkenweer. Ogen op steeltjes: slakken op de kaart gezet. – Natura, 103 (3): 76-80.
- FECHTER, R. & G. FALKNER (1990): Steinbachs Naturführer. Weichtiere. Europäische Meeres- und Binnenmollusken. München (Mosaik Verlag): 287 pp.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH.E.J. RIPKEN (1984): De Landslakken van Nederland. – Hoogwoud (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging): 184 pp.
- HARTOG, C. DEN & A.J.J. SANDEE (1962): *Milax gagates* en *Limax valentianus*, twee zeldzame naakte landslakken in Yerseke. – Basteria, 26 (5/6): 83-85.

- JANUS, H., [1960]. Onze land- en zoetwaterslakken en –mossels. – Zutphen (THIEME & Cie): 127 pp., 4 platen.
- KERNEY, M.P., R.A.D. CAMERON & J.H. JUNGBLUTH (1983): Die Landschnecken Nord- und Mitteleuropas. – Berlin (Paul Parey): 384 pp.
- MEEUSE, A.D.J. & B. HUBERT (1949): The mollusc fauna of glasshouses in the Netherlands. – *Basteria*, 13 (1/3): 1-30, pl. 1-3.
- MEEUSE, A.D.J. (1952): Verslag van de excursie naar de Belgische kust. – *Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging*, 43: 373-375.
- MIENIS, H.K. (2001): Nieuwe vondsten van *Limacus flavus* in Thorn. – *Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging*, 320: 56
- MIENIS, H.K. (2004): De gele aardslak *Limacus flavus* op Terschelling. – *Spirula*, 340: 101
- MIENIS, H.K. (2010): De Gele aardslak *Limacus flavus* herontdekt in West-Terschelling (gevolgd door een opmerking betreffende zijn Nederlandse naam). – *Spirula*, 372: 22-23
- MIENIS, H.K. (2011): Drie interessante vondsten van landslakken in West-Terschelling. – *Spirula*, 378: 16
- MÖRZER BRUIJNS, M.F., C.O. VAN REGTEREN ALTENA & L.J.M. BUTOT (1959): The Netherlands as an environment for land Mollusca. – *Basteria* 23, supplement: 132-162.
- NIESTHOVEN, J.C. (1970): Informatie in woord en beeld over schadelijke en lastige dieren in en om het huis. – Amsterdam (Moussault): 54 pp.
- NECKHEIM, C.M. (2009): De lichte aardslak *Limacus flavus* (Linnaeus, 1758) in Amsterdam. – *De Kreukel*, 45 (4-5): 38.
- PFLÉGER, V. & J. CHATFIELD (1988): A guide to snails of Britain and Europe. – London (Hamlyn): 216 pp.
- QUICK, H.E. (1949): Synopses of the British Fauna, no. 8. Slugs (Mollusca) (Testacellidae, Arionidae, Limacidae). – London (The Linnean Society of London): 29 pp, 2 plates.
- SCHOUTEN, A.R. (1949): *Milax (Tandonia) sowerbii* (Fér.) in Nederland. – *Basteria*, 13 (1/3): 45-54.
- SCHOUTEN, A.R. (1961): De Nederlandse Naaktslakken. 1-20. Wetenschappelijke Mededelingen van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging no. 10, 2* druk. – Hoogwoud (KNNV).
- VENMANS, L.A.W.C. (1953): *Limax flavus* in Noord-Brabant. – *Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging*, 50: 469.
- VISSER, G. (1968): Malacologische mededelingen van de Waddeneilanden. – *Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging*, 128: 1370-1371.
- VISSER, G. (1974): Land- en watermollusken van de Waddeneilanden tot en met 1972. – *Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging*, 157: 241-250.
- WIKTOR, A. (2001): The slugs of Greece (Arionidae, Milacidae, Limacidae, Agriolimacidae – Gastropoda, Stylommatophora). *Fauna Graeciae VIII*. – Crete, Heraklion (Natural History Museum): VIII + 241 pp.

Adres van de auteur:

Mozartlaan 41

5283 KB Boxtel

0411-682916

margry@home.nl

NIEUW BESCHREVEN CONTINENTALE MOLLUSKENSOORTEN (NEW TAXA: CONTINENTAL MOLLUSCS)

R.A. Bank

Newly described taxa (rubricated at the family level), with reference to the publications in which they were introduced. Ordered per family, families sorted alphabetically.

AMNICOLIDAE

Bythinella valkanovi, *B. smolyanica*, *B. elenae*, *B. dedovi*, *B. izvorica*, *B. margritae*, *B. kleptuzica*, *B. rhodopenensis*, *B. dierckingi*, *B. slaveyae*, and *B. angelovi*. Described by P. GLÖER & D. GEORGIEV (2011, *Journal of Conchology*, 40 (5): 489-504) from Bulgaria.

ARGNIDAE

Agardhiella domokosi, *A. langaleta*, *A. pirotana* and *A. serbica*. Described by P. SUBAI (2011, *Archiv für Molluskenkunde*, 140 (1): 77-121) from Romania, Bulgaria, Serbia + Bulgaria, and Serbia, respectively.

ASSIMINEIDAE

Atropis rarotongana. Described by F.J. BROOK (2010, *Tuhinga*, 21: 161-252) from Rarotonga (Cook Islands).

CHAROPIDAE

Sinployea muri, *S. taipara*, *S. titikaveka*

and *S. tupapa*. Described by F.J. BROOK (2010, *Tuhinga*, 21: 161-252) from Rarotonga (Cook Islands).

Stephanodiscus madreiosensis. Described by S.E. MIQUEL & R. RAMÍREZ (2011, *Archiv für Molluskenkunde*, 140 (1): 49-56) from the Madre de Dios department (Peru).

CLAUSILIIDAE

Leucostigma candidescens dextromira, *L. c. monticola* and *L. c. paraconvertita*. Described by H. NORDSIECK (2011, *Archiv für Molluskenkunde*, 140 (1): 123-147) from central Lazio, Trasacco and central Campania, respectively (Italy).

COCHLIOPIDAE

Tryonia. 13 new, narrowly localized, species described by R. HERSHLER, H.-P. LIU & J.J. LANDYE (2011, *Zootaxa*, 3001: 1-32) from springs in the Chihuahuan Desert (United States/Mexico).

COCHLOSTOMIDAE

Cochlostoma mariannae. Described by H. NORDSIECK (2011, *Conchylia*, 41 (3/4): 13-21) from Vado di Sole, prov. Abruzzo (Italy).

DISCIDAE

Canaridiscus. New subgenus described by M.R. ALONSO & M. IBÁÑEZ (2011, *Zootaxa*, 2911: 43-49); the type species is *Atlantica* (*Canaridiscus*) *saproxylaphaga* ALONSO, G. HOLYOAK & YANES, 2011.

Atlantica (*Canaridiscus*) *saproxylaphaga* and *A. (C.) anagaensis*. Described by Y. YANES, G.A. HOLYOAK, D.T. HOLYOAK, M.R. ALONSO & M. IBÁÑEZ (2011, *Zootaxa*, 2911: 43-49) from La Gomera and Tenerife, respectively (Canary Islands, Spain).

ENDOTONTIDAE

Minidonta aroa, *M. arorangi*, *M. iota*, *M. kavera*, *M. matavera*, *M. ngatangia*,